Jalan & pyöräillen

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

Sisällysluettelo

sivu 3 Ennakoi

sivut 4-5 Tunne roolisi liikenteessä

sivut 6-9 Pidä varusteet kunnossa

sivut 10-21 Tiedä, missä kuljet

sivut 22-24 Ylitä tie turvallisesti

sivut 25-27 Tunne väistämissäännöt

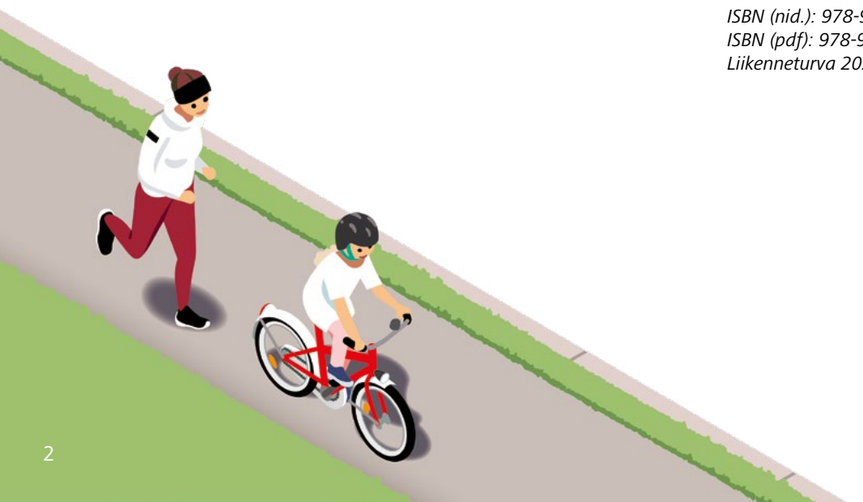
sivut 28-31 Ota muut huomioon – kerro aikeistasi

Tähän oppaaseen on koottu keskeisiä jalankulkua ja pyöräilyä koskevia liikennesääntöjä. Oppaan kuvat liikennetilanteista ovat havainnollistavia ja pelkistettyjä, esimerkiksi liikennemerkkejä on karsittu kuvien liikenneympäristöistä.

Opas on 1.6.2020 voimaan tulleen tieliikennelain mukainen.

Opas sopii käytettäväksi niin opetuksen tukena kuin itseopiskelumateriaalina. Voit testata liikennesääntötuntemustasi osoitteessa **liikenneturva.fi/tieliikennelaki.**

Kuvitukset: Jussi Kaakinen
ISBN (nid.): 978-951-560-300-5
ISBN (pdf): 978-951-560-301-2
Liikenneturva 2026

Liikenne on yhteispeliä, jossa jokainen vaikuttaa osaltaan sekä omaan että muiden turvallisuuteen. Ennakoinnilla tarkoitetaan liikenteen vaaratilanteiden tunnistamista etukäteen ja niiden ottamista huomioon omassa toiminnassa. Ennakoimalla liikkumisesta tulee sujuvaa, rentoa ja turvallista. Tieliikennelakiin kirjattu ennakointivelvollisuus koskee jokaista tiellä liikkujaa.

Huomioi muut liikkujat ja liikenneolosuhteet.

Sovita nopeus ja välimatka tilanteen mukaan. Pidä riittävä turvaväli muihin tiellä liikkujiin.

Ota olotilasi huomioon.

Väsymys, päihteet, sairaudet ja lääkkeet voivat heikentää kykyä liikkua liikenteessä. Ne voivat vaikuttaa esimerkiksi tasapainon hallintaan tai kykyyn havainnoida ja arvioida liikennetilanteita tai reagoida niihin.

Keskity liikenteeseen.

Lain mukaan kännykän ja muun teknisen laitteen käyttö ei saa haitata pyörällä ajamista. Myös kävellessä kännykkä voi viedä huomion liikenteestä. Ennen esimerkiksi viestittelyä on turvallisinta pysähtyä. Vältä myös kuulokkeiden käyttöä vilkkaassa liikenteessä.

Mieti turvallinen reitti etukäteen.

Suosi kävely- ja pyöräteitä. Varaa matkaan riittävästi aikaa.

Jalankulkijana

Jalankulkijoita ovat kävelijöiden lisäksi muun muassa potkulautailijat, pyörätuolin käyttäjät, lastenvaunujen kanssa tai suksilla liikkuvat. Jalankulkijoiden tulee noudattaa jalankulkijan liikennesääntöjä sekä käyttää kävelijöille tarkoitettua paikkaa liikenteessä. Jalankulkija on myös pyörää tai mopoa taluttava sekä jalankulkua avustavan tai korvaavan laitteen käyttäjä.

Pyöräilijänä

Polkupyörä on ajoneuvo ja pyöräilijä ajoneuvon kuljettaja. Pyöräilyn säännöillä kuljetaan myös sähköpotkulaudoilla, joiden rakenteellinen enimmäisnopeus on 25 km/h.

Ota pyöräilijänä jalankulkijat huomioon: Anna turvallinen tila jalankulkijalle ohittaessasi häntä.

Edellä kulkeva polkupyöräilijä ohitetaan vasemmalta. Ohitustilanteessa ohittajan on varmistauduttava siitä, ettei ohitus aiheuta vaaraa.

Sähköiset liikkumisvälineet

Jalankulkua avustaviksi tai korvaaviksi liikkumisvälineiksi luetaan laitteet, joiden teho on maksimissaan 1kW ja rakenteellinen enimmäisnopeus 15 km/h. Laitteilla kuljetaan jalankulkijan säännöillä.

Laitetta voi käyttää jalkakäytävällä.

Kevyitä sähköajoneuvoja ovat laitteet, joiden teho on enimmillään 1 kW ja rakenteellinen enimmäisnopeus 25 km/h. Kevyillä sähköajoneuvoilla kuljetaan pyöräilijän säännöillä, tavallisesti pyöräilyväylillä. Kevyen sähköajoneuvon kuljettajan on oltava 15 vuotta täyttänyt ja häntä koskee sama promilleraja kuin moottoriajoneuvon kuljettajia.

Laitteessa tulee olla äänimerkinantolaite ja pimeällä käytettävä heijastimia ja valoja joko laitteessa tai sen käyttäjässä.

Sähköavusteisilla ja moottorilla varustetuilla polkupyörillä, joiden teho on enimmillään 1 kW ja rakenteellinen enimmäisnopeus 25 km/h kuljetaan pyöräilijän säännöillä. Laitteita ja niiden kuljettajia koskevat samat varustevaatimukset kuin polkupyöräilijöitä.

Jalankulkijan varusteet

Lain mukaan jalankulkijan on yleensä käytettävä pimeällä heijastinta. Heijastimen avulla jalankulkija erottuu ajoneuvon kuljettajille hyvissä ajoin. Sateella ja pimeällä ilman heijastinta liikkuvaa on vaikea havaita, vaikka tie olisi valaistu. Heijastin on tarpeen myös valaistulla alueella.

Jotta näyt varmasti, kiinnitä heijastimet molemmin puolin esimerkiksi ranteisiin tai nilkkoihin. Heijastinliivi tai vapaasti heiluva heijastin näkyy moneen suuntaan. Myös lastenvaunut, pyörätuolit, rollaattorit tai kävelykepit kannattaa varustaa heijastimin.

Talvella kunnon talvikengät ja liukuesteet auttavat pysymään pystyssä.

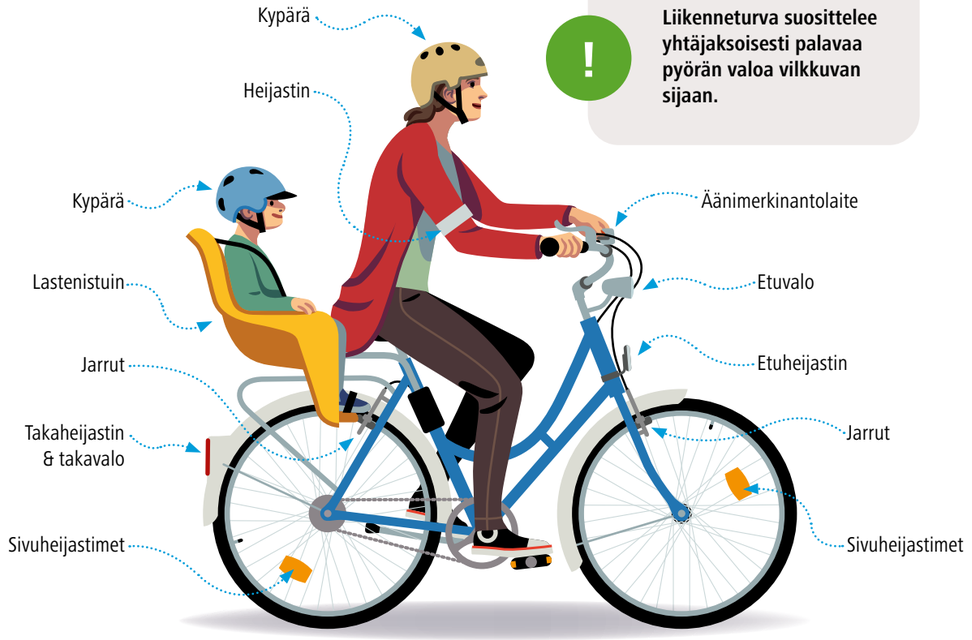
Pyörän ja pyöräilijän varusteet

Turvallinen pyörä on käyttäjälleen sopivankokoinen ja sitä on helppo ajaa. Pakolliset varusteet ovat useimmissa pyörissä vakiovarusteena.

Tarkista, että pyörässä on:

- Tehokkaat jarrut.
- Heijastimet. Pyörässä on oltava etu-, taka- ja sivuheijastimet.
- Valot. Pimeällä ja hämärässä, tai näkyvyyden ollessa muutoin heikentynyt, on pyöräilijän käytettävä etu- ja takavaloa. Etuvalon on näytettävä vaaleaa ja takavalon punaista valoa. Valot voivat olla kiinnitettynä myös pyöräilijään.
- Äänimerkinantolaite, esimerkiksi soittokello.

Huolla pyörääsi säännöllisesti. Säännöllinen puhdistus, ketjujen rasvaus ja rengaspaineiden tarkistus kannattaa jokaisen pyöräilevän ottaa tavaksi. Talvella nastarenkaat ovat tärkeä turvallisuusvaruste.

Liikenneturva suosittelee yhtäjaksoisesti palavaa pyörän valoa vilkkuvan sijaan.

Käytä kypärää

Lain mukaan pyöräilijän ja pyörän matkustajan on ajon aikana yleensä käytettävä kypärää. Kypärä ei estä onnettomuutta ennalta, mutta tapaturman sattuessa suojaa päätä vammoilta tehokkaasti tai lieventää niitä. Tavallisin pyöräilyonnettomuus on pyöräilijän kaatuminen ilman toista osapuolta. Suurin osa pyöräilijöiden vakavista vammoista johtuu päähän osuneesta iskusta.

Kypärän tulee olla sopivan kokoinen ja huolellisesti kiinnitetty. Jos hihnat ovat löysällä, ja pyöräilijä kaatuu, kypärä ei pysy päässä eikä suojaa kuten sen on tarkoitettu. Iskun jälkeen kypärä on vaihdettava uuteen.

Kypärä suojaa päätä myös silloin, kun ajetaan pyörään verrattavilla sähköisillä liikkumisvälineillä, kuten sähköpotkulaudalla.

Tarkista, että kypärästä löytyy CE-merkintä sekä EN 1078 hyväksyntä.

Matkustajien kuljettaminen pyörällä

Polkupyörä ja siihen verrattava kulkuväline on yleensä tehty yhden ihmisen käytettäväksi. Polkupyörällä ja kevyellä sähköajoneuvolla, kuten sähköpotkulaudalla, ei saa kuljettaa useampia henkilöitä kuin mille se on rakennettu.

Matkustajan kuljettamista varten pyörässä tai kevyessä sähköajoneuvossa on oltava sopiva, tätä käyttöä varten tarkoitettu istuin. Huolehdi, että lasta kuljetettaessa lapsella on sopiva istuin ja turvavyö myös laatikkopyörässä tai perävaunussa.

Kuljetettaessa matkustajaa polkupyörällä tulee polkupyörässä olla kaksi erillistä jarrulaitetta. Myös polkupyörän matkustajan on ajon aikana yleensä käytettävä kypärää.

Kulje oikeassa paikassa

Jalankulkijan on käytettävä jalkakäytävää tai piennarta. Jos jalkakäytävää tai piennarta ei ole, jalankulkija käyttää pyörätien tai ajoradan reunaa.

Pyöräilijän on käytettävä pyörätietä, jos sellainen on pyöräilijän kulkusuunnassa. Pyörätie on aina merkitty liikennemerkillä. Jos pyörätietä tai pyöräkaistaa ei ole, pyörällä ajetaan ajoradan oikeanpuoleisella pientareella tai jos piennarta ei ole, pyöräilijä ajaa ajoradalla niin lähellä oikeaa reunaa kuin se on turvallista. Ajoradalla pyöräilijää koskevat samat säännöt kuin muitakin kuljettajia.

Jalkakäytävällä saa ajaa pyörällä vain alle 12-vuotias lapsi, mutta hänkään ei saa aiheuttaa huomattavaa haittaa jalankululle.

! Yleensä jalkakäytäviä ei erikseen merkitä liikennemerkillä.

Jalkakäytävä

Pyörätie ja jalkakäytävä rinnakkain

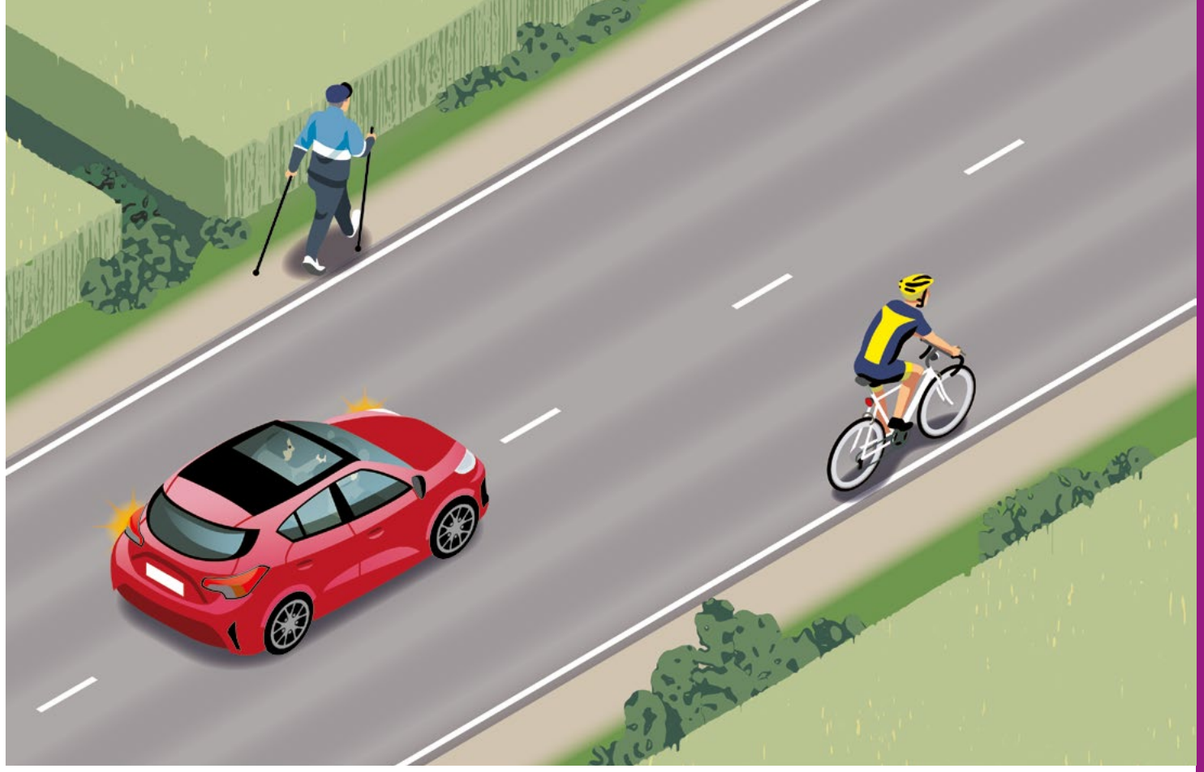
Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

Kävelykatu

Pihakatu

Maantien reunassa

Maantiellä jalankulkija kulkee pientareella. Jos piennarta ei ole, on käytettävä ajoradan vasenta reunaa, ellei oikean reunan käyttö ole turvallisempaa. Pyörällä ajetaan niin lähellä oikeaa reunaa kuin se on turvallista. Pientareen puuttumisen takia pyörällä voi joutua ajamaan keskemmällä väylää.

Maantiellä ajettaessa on hyvä huolehtia omasta näkyvyydestä. Ryhmässä ajettaessa ei saa ajaa rinnakkain vaan tulee ajaa peräkkäin.

Maantiellä pyöräilijän voi ohittaa vain silloin, kun sen voi tehdä turvallisesti ja riittävin turvavälein.

Pyörätie ja jalkakäytävä rinnakkain

Jalankulkijalle ja pyöräilijälle on omat puoliskonsa, jotka on erotettu toisistaan esimerkiksi valkoisella viivalla tai erilaisilla päällystemateriaaleilla.

Liikennemerkki osoittaa, kumpi puoli on tarkoitettu jalankulkijoille ja kumpi pyöräilijöille.

Pyöräilijän on ajettava omalla puolellaan oikeassa reunassa. Jalankulkijan paikka on jalkakäytävällä vapaa.

Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä

Jalankulkija kulkee oikeassa tai vasemmassa reunassa.

Pyöräilijä ajaa oikeassa reunassa.

Jos ohitat muita, jätä riittävä turvaväli. Ohita vain turvallisessa paikassa.

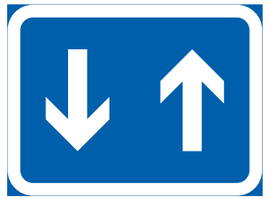
Ota toiset tienkäyttäjät huomioon erityisesti ohitustilanteessa. Varoita muita tarvittaessa soittokellolla.

Huomioi ajosuunta

Pyörätie voi olla yksisuuntainen, jolloin sitä saa ajaa vain sallittuun suuntaan.

Kaksisuuntaiset pyörätiet on merkittävä 1.6.2027 mennessä oheisella lisäkilvellä.

Joskus pyörätie on pyöräilijän kulkusuuntaan nähden vain tien vasemmalla puolella. Tällöin pyörällä voi ajaa myös oikeanpuoleisella pientareella tai ajoradalla, jos se on turvallisempaa kulkureitin tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Pyörätie

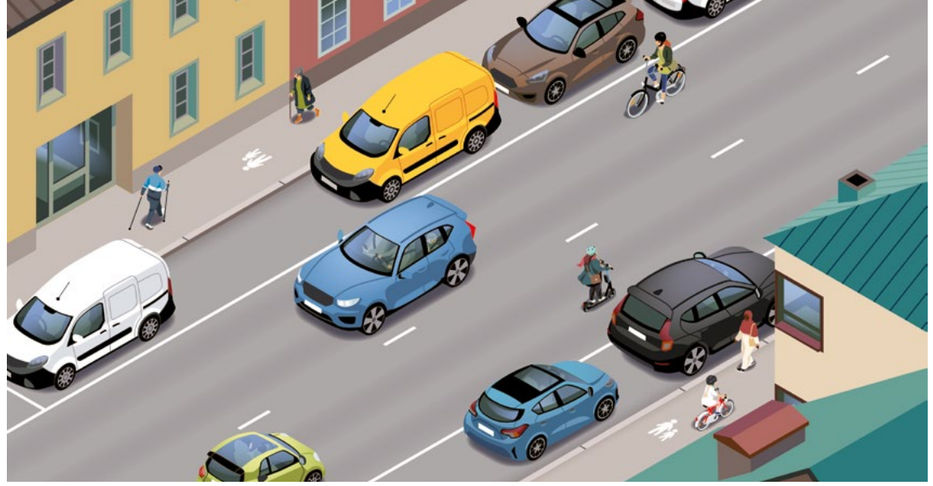
Pyörätiellä ajetaan oikeassa reunassa. Pyöräteiden risteyksessä oikealta tulevaa väistetään, ellei liikennemerkki muuta osoita.

Myös jalankulkija saa kävellä pyörätien reunassa, jos jalkakäytävää ei ole.

Moottoriajoneuvolla ei pyörätiellä saa ajaa kuin poikkeustilanteissa.

Joskus pyörätiellä sallitaan mopolla ajo. Silloin se on merkitty lisäkilvellä: ”Sallittu mopoille”.

Ajoradalla

Ajoradalla pyöräilijä ajaa niin lähellä oikeaa reunaa kuin turvallista.

Pidä turvallinen väli pysäköityihin autoihin. Näin aukeava ovi ei aiheuta vaaraa.

Ajoradalla pyörän kuljettajaa koskevat samat säännöt kuin muitakin ajoneuvon kuljettajia.

Kävelykatu & pihakatu

Kävelykadulla ja pihakadulla ajonopeus on sovitettava jalankulun mukaiseksi eikä se saa ylittää 20 km/h.

Kaikkien kuljettajien, myös pyörällä ajavien, on annettava jalankulkijoille esteetön kulku.

Ota jalankulkijanakin kävelykadulla huomioon toiset liikkujat.

Pyöräkatu

Pyöräkadulla kuljetaan pyöräilijöiden ehdoilla. Pyöräkadulla jalankulkijoille on jalkakäytävä. Autoilijat saavat ajaa pyöräkadulla, mutta heidän on sopeutettava vauhtinsa pyöräilijän tahtiin. Pyöräkadun merkki itsessään ei aseta nopeusrajoitusta, vaan se on erikseen osoitettu nopeusrajoitusmerkillä.

Pyöräkaista

Tiemerkinnöillä ajoradasta voidaan erottaa pyöräkaista, joka on tarkoitettu pyöräilijöille. Pyöräkaista voidaan merkitä myös liikennemerkillä.

Pyöräkaistalla ajetaan samojen sääntöjen mukaan kuin ajoradalla.

Pyörätasku

Pyörätasku on liikennevalo-risteyksessä pyöräilijöille varattu odotustila.

Risteyksestä vasemmalle kääntyvä ryhmittyy pyörätaskun vasempaan reunaan ja oikealle kääntyvä oikeaan reunaan.

Yksisuuntainen tie

Yksisuuntaisella tiellä voidaan pyöräillä kahteen suuntaan, jos se on liikennemerkin lisäkilvin sallittu. Lisäkilvet tulevat sekä yksisuuntaista ajotietä osoittavan merkin yhteyteen että kielletyn ajosuunnan merkin yhteyteen.

Polkupyöräilijän on kuljettava kulkusuuntaansa nähden oikeassa laidassa.

Erityisen tarkkana on oltava kohtaamistilanteissa, kadun päissä ja esimerkiksi pihaväylien kohdalla.

Pyöräily tai kävely voidaan kieltää liikennemerkeillä

Pyöräilyn kieltävät:

Ajoneuvolla ajo kielletty

Kielletty ajosuunta

Polkupyörällä ajo kielletty

Polkupyörällä ja mopolla ajo kielletty

Jalkakäytävä

Pyöräily voidaan sallia lisäkilvellä.

Jalankulun kieltävä:

Jalankulku kielletty

Pyöräilyn ja jalankulun kieltävät:

Jalankulku ja polkupyörällä ajo kielletty

Jalankulku, polkupyöräily ja mopolla ajo kielletty.

Moottoriliikennetie

Moottoritie

Tien ylitys jalankulkijana

Ylitä ajorata suojatietä pitkin, tai ali- tai ylikulkua käyttäen, jos sellainen on lähellä.

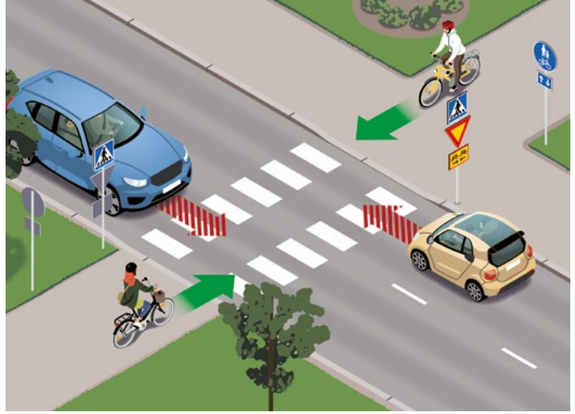
Varmista, että ajoneuvot ovat riittävän kaukana tai että ne hidastavat nopeuttaan ennen kuin ylität tien.

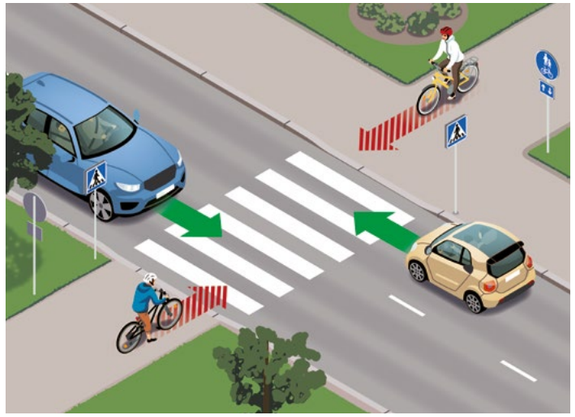
Kuljettajien on annettava tietä jalankulkijalle, joka on suojatiellä tai valmistautuu menemään sille.

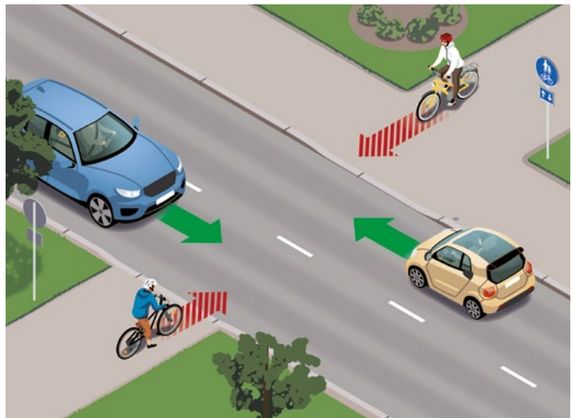

Tien ylitys: liikennevalot

Noudata valo-opasteita. Odota vuoroasi tien laidassa omalla puolella väylää. Huomioi muut tienkäyttäjät, älä tuki tarpeettomasti pyörätietä.

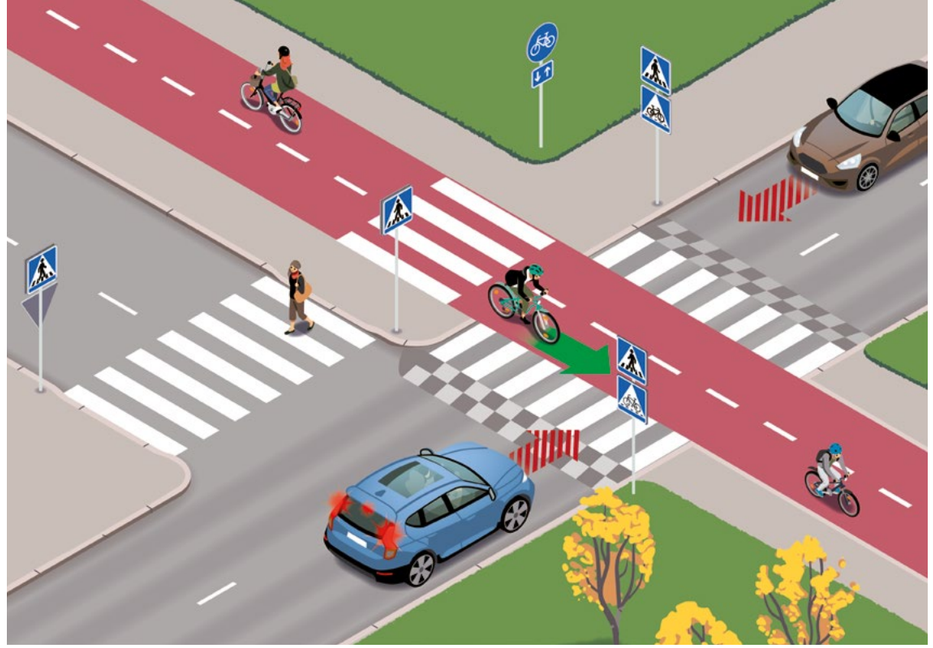
Pyöräilijän tienylitys

Pyöräilijän ajoradan ylityspaikka voi näkyä usealla eri tavalla. Käytössä voi olla merkitty pyörätien jatke, pelkät suojatiemerkinnät tai sitten ajorata voi olla ilman merkintöjä.

Pyörätien jatke merkitään vain, jos ajorataa ajaville on osoitettu väistämisvelvollisuus liikennemerkillä: väistämisvelvollisuus risteyksessä, pakollinen pysäyttäminen tai väistämisvelvollisuus pyöräilijän tienylityspaikassa.

Jos väistämisvelvollisuutta ei ole osoitettu edellä mainituilla liikennemerkeillä, väistäminen pyörätien ja ajoradan risteyksessä määräytyy liikennesäännön mukaan. Risteyksessä pyörätieltä ajoradalle tulevan pyöräilijän on väistettävä sekä oikealta että vasemmalta tulevaa ajoradan liikennettä. Tästä huolimatta kääntyvän ajoneuvon on aina väistettävä risteävää tietä ylittäviä.

Pyöräilijä voi ylittää tien suojatietä pitkin ajaen. Jos pyöräilijä taluttaa pyöränsä suojatietä pitkin, on hän jalankulkija, jolloin autoilevien on annettava hänelle tietä.

Pyöräilijän tienylityspaikka

Väistämisvelvollisuus pyöräilijän tienylityspaikassa -merkki velvoittaa ajoradalla ajavia kuljettajia väistämään tietä ylittäviä pyöräilijöitä. Tämän merkin yhteydessä pyörätien jatkeen on oltava korotettu.

Väistämisvelvollisuus pyöräilijän tienylitys-paikassa -merkki

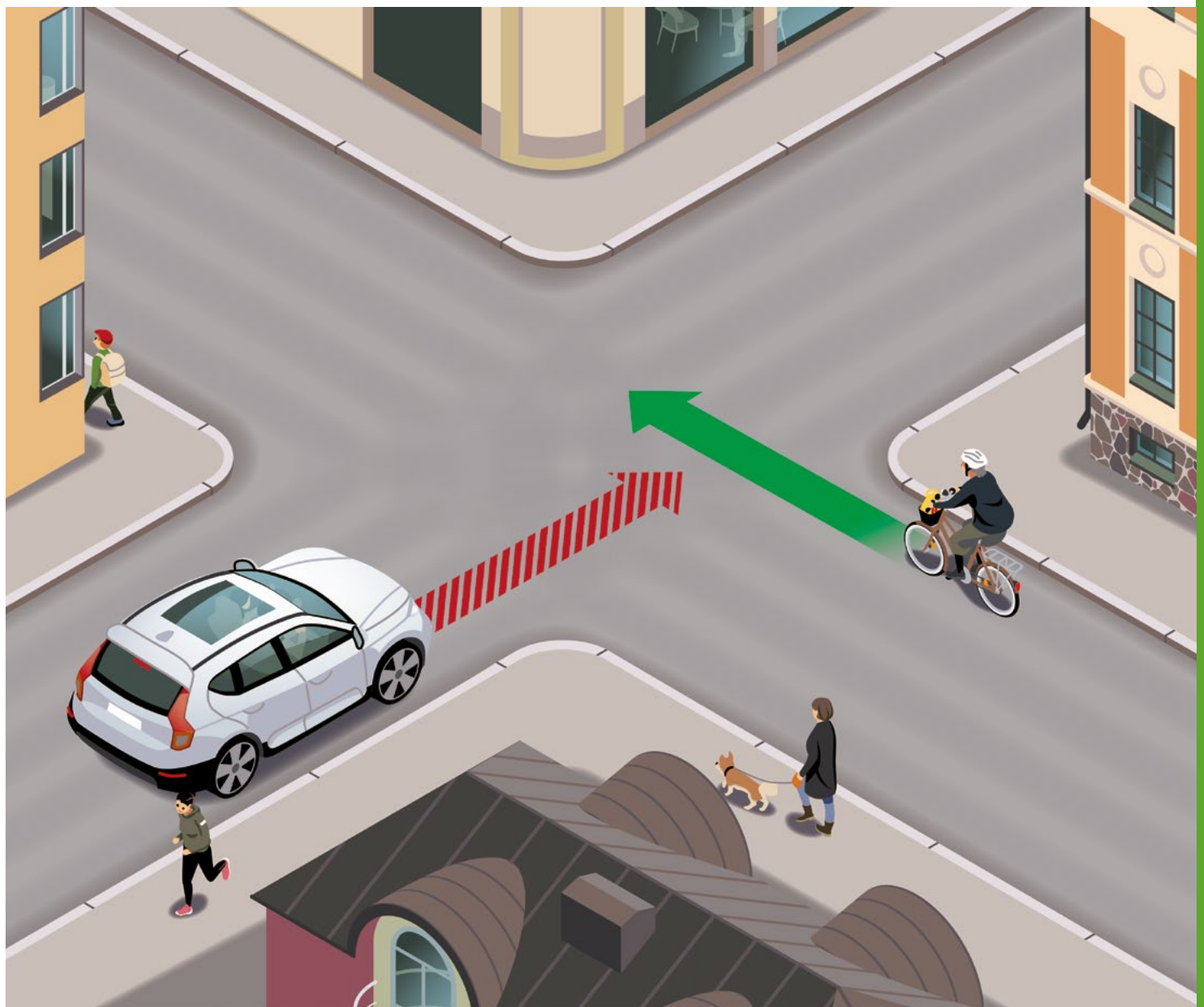
Väistämisvelvollisuus risteyksessä, ns. kärkikolmio

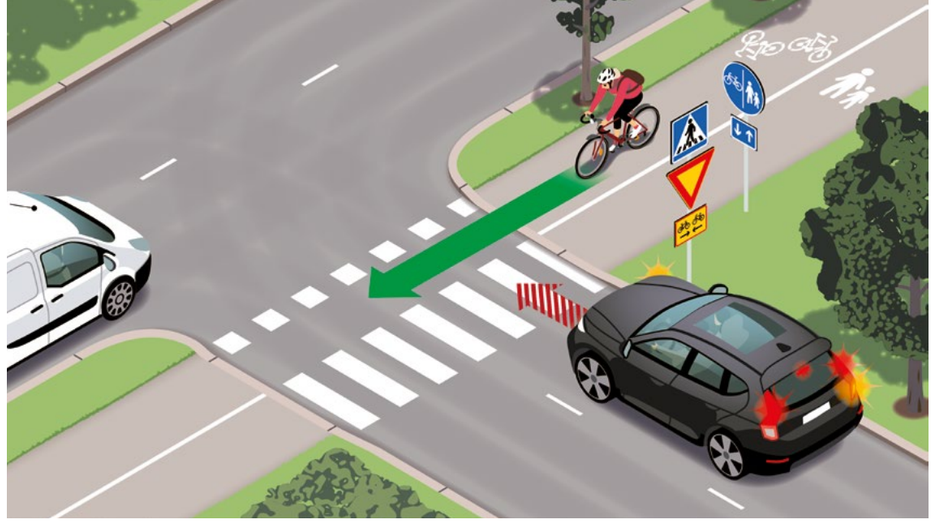

Pakollinen pysäyttäminen ja väistämisvelvollisuus, ns. stop-merkki

Väistä oikealta tulevaa

Tasa-arvoisessa risteyksessä väistä oikealta tulevaa ajoneuvoa.

Liikennemerkki ohjaa

Kärkikolmion tai stop-merkin suunnasta tulevan on risteyksessä väistettävä myös pyörätien jatkeella kulkevia.

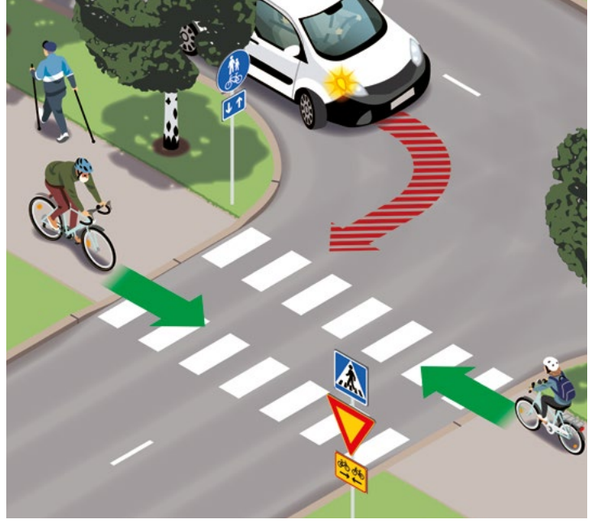
Ennakoi sitä, että oikealle kääntymässä olevan ajoneuvon kuljettajan huomio on usein ajoradan liikenteessä. Oikealta tuleva pyöräilijä voi jäädä havaitsematta.

! **Stop-merkin ohi ei pyörälläkään saa ajaa pysähtymättä.**

Pihasta tielle

Väistä muita tiellä liikkujia aina, kun tulet tielle pihasta, pysäköintipaikalta, pihakadulta tai muusta vastaavasta paikasta.

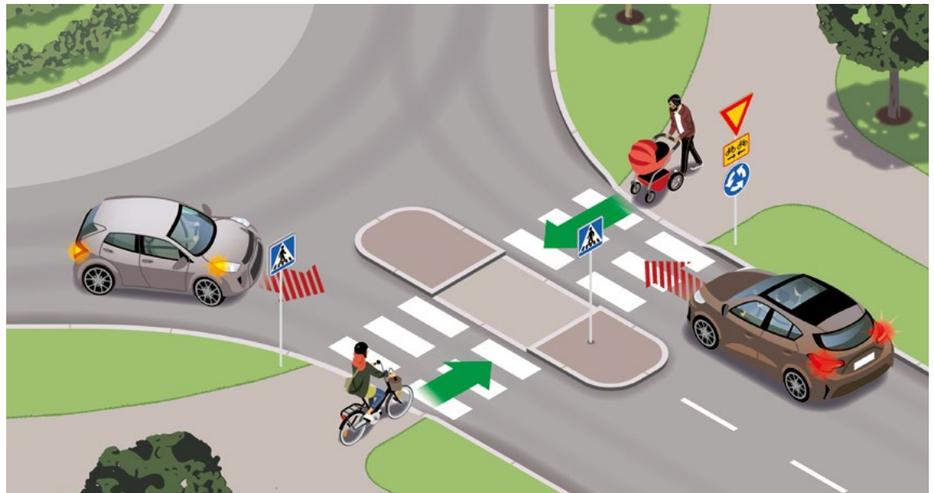
Kääntyvä väistää

Kääntyvä autoilija väistää risteävää tietä ylittävää jalankulkijaa, pyöräilijää ja mopoilijaa.

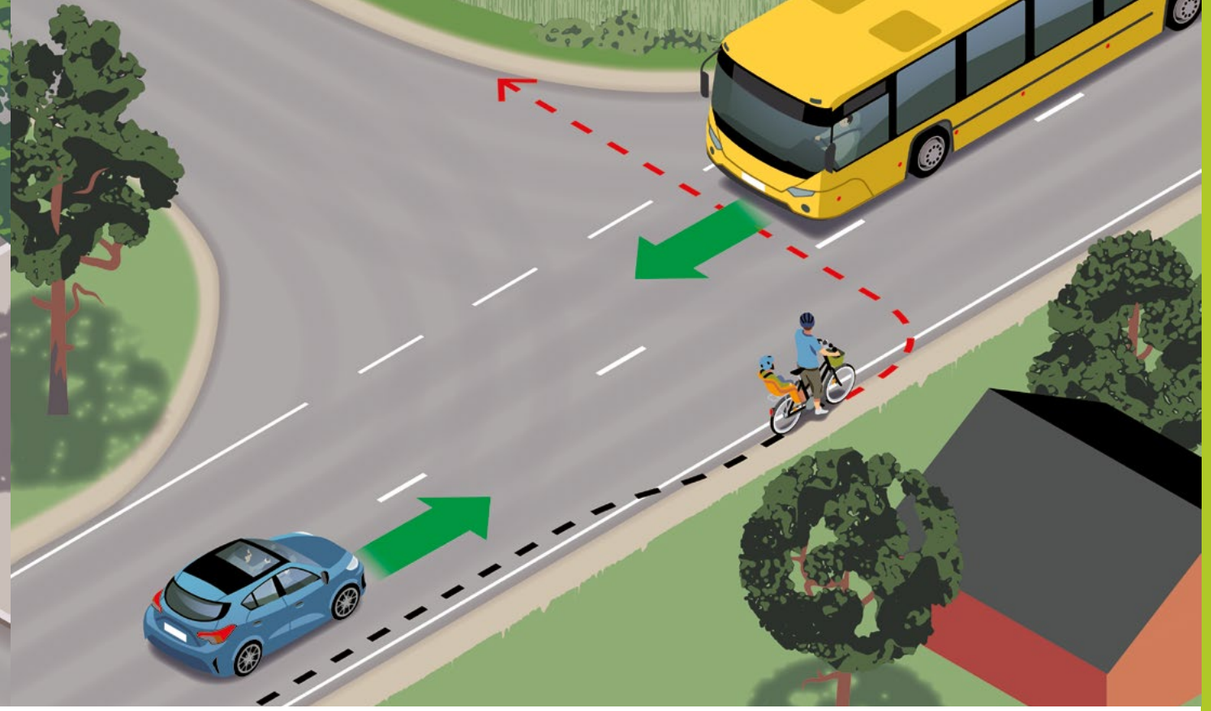
! **Lähesty risteystä aina varoen.**

Liikenneympyrä

Liikenneympyrään saapuvan ja sieltä poistuvan autoilijan on väistettävä tietä ylittäviä kävelijöitä, pyöräilijöitä ja mopoilijoita. Liikenneympyrään ajaessa tullaan väistämistä velvoittavan liikennemerkin suunnasta. Poistuttaessa liikenneympyrästä on tietä ylittävää jalankulkijaa, polkupyöräilijää ja mopoilijaa väistettävä.

Kääntyminen ryhmittymällä – näytä suuntamerkkiä

Pyöräilijä kertoo muille tiellä liikkujille omista aikeistaan käsimerkein sekä ajonopeuden ja ajolinjan valinnalla.

Etenkin kääntyessä on tarkkailtava myös takaa tulevaa liikennettä ja näytettävä suuntamerkkiä ajoissa.

Kun pyörällä ajetaan ajoradalla, kääntyminen tehdään niin kuin muillakin ajoneuvoilla eli ryhmittymällä. Oikealle kääntyessäsi ryhmity oikeaan reunaan. Kääntyessäsi vasemmalle näytä suuntamerkkiä ja ryhmity hyvissä ajoin keskiviivan tuntumaan, pysähdy tarvittaessa. Vasemmalle kääntyvä väistää vastaantulevaa liikennettä. Kun tie on vapaa, käänny vasemmalle. Väistä suojatiellä olevia jalankulkijoita.

Ryhmittymisen lisäksi pyörällä on sallittua kääntyä vasemmalle myös kahdessa vaiheessa, katso seuraava kuva.

Kääntyminen kahdessa vaiheessa

Kahdessa vaiheessa vasemmalle käännytään ajamalla ensin risteyksen yli tien oikeaa reunaa pitkin.

Ylitä ajorata, kun muuta liikennettä ei tule.

Tarvittaessa pysähdy, jolloin ennätät tehdä huolella havainnot myös takaa tulevan liikenteen suhteen.

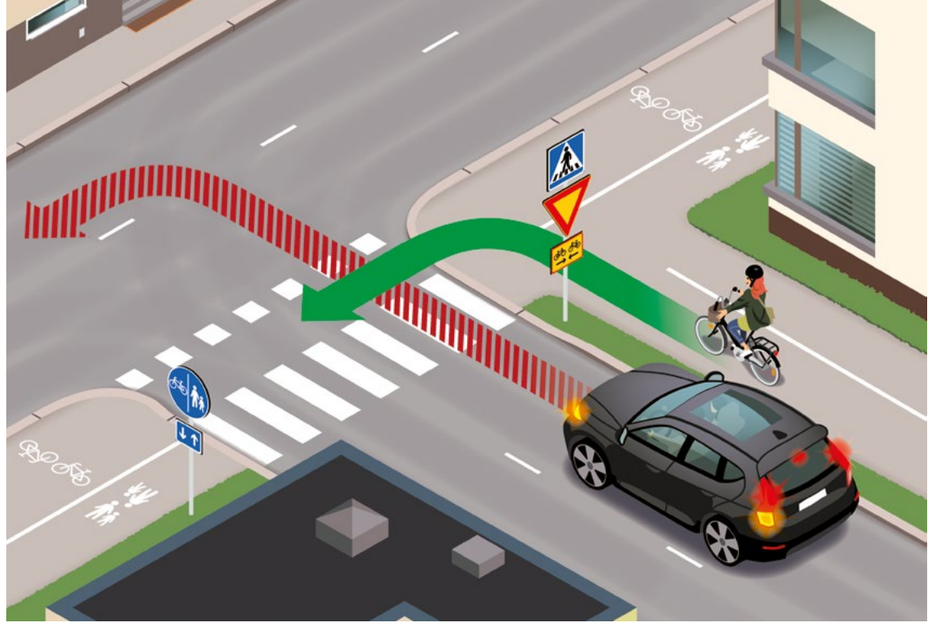
Kahdessa vaiheessa kääntyminen on turvallisempaa etenkin tiellä, jolla on korkeammat nopeudet.

Jos ajat pysähtymättä tien yli, muista näyttää suuntamerkkiä.

Ole tarkkana risteyksissä

Ole erityisen tarkkana, kun risteyksessä on kuorma- tai linja-auto. Raskas ajoneuvo tarvitsee kääntyessään yllättävän paljon tilaa. Kuljettajalla on peileistä huolimatta auton edessä, takana ja sivuilla monta katvealuetta, jonne kuljettaja ei näe. Kuljettaja ei siis välttämättä havaitse sivulta tulevaa pyöräilijää, joten älä lähde ohittamaan kääntyvää ajoneuvoa, vaan odota ajovuoroasi riittävän etäällä.

Havainnoi huolellisesti

Kun käännyt, huomioi myös takaa tulevat ajoneuvot. Näytä suuntamerkkiä hyvissä ajoin ja varmista kääntymisen turvallisuus myös katsomalla taaksesi.

Väistä matkustajia

Myös pyöräilijän on väistettävä linja-autoon nousevia ja sieltä poistuvia matkustajia.

Turvallista matkaa

Liikkumalla jalan tai pyörällä lisäät arkeesi liikuntaa, saat terveyshyötyjä ja ympäristökin kiittää. Kuitenkin vain turvallinen on terveellistä ja taloudellista. Ennakoimalla vältät monet vaaratilanteet.

Keli ja liikennetilanteiden muuttuminen voivat haastaa tutullakin reitillä. On tärkeää valita nopeus niin, että tilanteen pystyy hallitsemaan.

Esimerkiksi talvella pimeys ja liukkaus usein edellyttävät vauhdin hiljentämistä. Myös alueilla, joilla on paljon muita liikkujia, on nopeutta hiljennettävä. Muista liikkujista voi vauhtisi tuntua turvattomammalta kuin sinusta. Emme kulje liikenteessä yksin, joten otetaan toisemme huomioon.

Välitä, muista – ennakoi.
LIIKENNETURVA

